

Ю. В. Волинчук
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва
Луцького національного технічного університету

Н. В. Герасимяк
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу
Луцького національного технічного університету

ФІНАНСОВА АРХІТЕКТОНІКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто перспективи розвитку методологічних засад дослідження фінансової архітектури підприємства в напрямі забезпечення високого рівня його прибутковості. Обґрунтовано зміст фінансового забезпечення прибутковості підприємства як регулятора відносин його загальної фінансової архітектури та систематизовано елементи механізму фінансового забезпечення прибутковості підприємства.

Ключові слова: архітектура, фінансове забезпечення, прибутковість.

Volynchuk Yu., Herasymiak N. FINANCIAL ARCHITECTONIC SUPPORT OF ENTERPRISE PROFITABILITY

The article considers the prospects for the development of methodological principles to research of architectonics financial enterprises towards ensuring a high level of profitability. Content of financial profits for the firm as a regulator of its overall financial relations architectonics is grounded and elements of financial support of profitability mechanism are systematized.

Key words: architectonic, financial support, profitability.

Постановка проблеми. Необхідність нарощення ефективності діяльності підприємств ставить перед ними завдання удосконалення фінансового забезпечення в напрямі формування перспектив стабільного довгострокового розвитку, що можливе лише за умов наявності у підприємства належного ресурсного підґрунтя та високого рівня прибутковості. При цьому саме фінансова складова відтворювального процесу є потужним каталізатором розвитку підприємства, а тому пошук найбільш доцільних схем та механізмів фінансового забезпечення прибуткової діяльності підприємства стає першочерговим викликом в умовах зовнішніх метаморфоз, що нині відбуваються у вітчизняній економіці. Успішно протидіяти таким викликам, на нашу думку, дозволить використання методології фінансової архітектури у практиці господарювання.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблематика нашого дослідження охоплює досить значне коло категорійного апарату вітчизняної економічної і фінансової теорії, серед яких головними є терміни «архітектура» з фінансовим підґрунтям і «прибутковість підприємства» як його результуюча форма прояву.

Змістовне наповнення терміна «архітектура» включає поняття «система», «конструкція», «композиція» тощо, маючи грецьке походження та початкове використання в будівництві. Поняття «архітектура» є похідним від терміна «архітектур» і за визначенням науковця В. Г. Власова: «Архітектура виявляє себе перш за все через чітко виражений поділ та співвідно-

шення частин цілого твору (або будови) як зовнішніх, так і конструктивних» [1]. Тобто сутністю архітектури в її первісному значенні є співвідношення зовнішніх і внутрішніх (конструктивних) частин, що можливе шляхом визначення цілісності об'єкта і складових частин, що утворюють його.

Щодо відмінностей у поняттях «архітектура» і «архітектоніка», то вона полягає у визначенні ролі ієрархії під час розкриття зв'язку між елементами, що їх формують. Поняття «архітектура» передбачає певну ієрархічність у сполученні між елементами, які утворюють її. Тоді як архітектура передбачає розгляд розташування елементів та різноманітних зв'язків між ними, одним з яких є ієрархія, а тому вважається ширшим за значенням. Пізніше термін був запозичений до використання в економічних дослідженнях, проте загалом поняття «фінансова архітектура» є досить новим і недостатньо розкритим у вітчизняній науковій думці, оскільки розглядається лише в кількох наукових працях таких учених, як П. А. Стецюк, З. О. Луцишин, С. В. Климчука, О. В. Глуценко, М. С. Забедюк, Н. А. Мостовенко.

Щодо прибутковості підприємства, то це багатогранна економічна категорія, що одночасно характеризує як одержані результати діяльності підприємства, так і його можливості отримувати прибуток як головне джерело розширеного відтворення в майбутньому. Тому напрацювань провідних науковців у напрямі дослідження різних аспектів прибутковості та фінансового забезпечення підприємства є чимало, і серед них варто відзначити роботи І. Т. Балабанова, І. А. Бланка,

О. Д. Василюк, В. П. Москаленко, В. М. Опаріна, А. М. Поддєрьогіна, В. К. Сенчагова, В. М. Федосова, Р. А. Слав'юка, Р. Р. Антонюка, Л. М. Дзюбенко та багатьох інших учених.

Разом з цим, високо оцінюючи результати проведених досліджень, слід констатувати, що проблематику саме симбіозу цих понять у контексті дослідження фінансової архітектури забезпечення прибутковості підприємства досліджено недостатньо і потребує поглиблення окремих аспектів.

Цілі статті полягають у розкритті перспектив розвитку методологічних засад дослідження фінансової архітектури підприємства в напрямі забезпечення високого рівня його прибутковості.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття фінансової архітектури як нової концепції розвитку сучасного фінансового середовища виникло в результаті численних наукових дискусій з приводу необхідності реформування національних і глобальних фінансових систем та підвищення їх ефективності.

Зокрема, професор З. О. Луцишин розглядає фінансову архітектуру як «сукупність окремих найбільш інтегрованих сфер і ланок національних фінансових систем, функціональних форм організації валютних відносин та світових фінансових організацій, що забезпечує наднаціональне регулювання з метою посилення стійкості світових фінансових ринків, національних валютних ринків на основі принципів і механізмів ринкового та позаринкового розподілу і перерозподілу світових фінансових ресурсів та капіталу» [2].

У свою чергу, О. В. Глущенко під фінансовою архітектурою розуміє «структуру фінансової системи, яка відповідає її внутрішній сутності та забезпечує ефективне функціонування системи формування, накопичення та руху грошових фондів». На думку автора, введення в понятійний апарат фінансової теорії терміна «фінансова архітектура» як специфічної категорії, що описує принципи побудови фінансової системи, «дасть змогу визначати загальну динаміку фінансової системи, вектори її розвитку та напрями змін для досягнення певних суспільних цілей» [3].

Зі свого боку, професор П. А. Стецюк дещо критикує такий макроекономічний підхід і вважає, що застосування цього поняття правомірне стосовно більшості відкритих соціально-економічних систем – підприємства, галузі економіки, території, національної економіки, регіональних та глобальних фінансових систем. При цьому він робить акцент саме на фінансову архітектуру підприємства як логічну структуру складових його фінансової діяльності, що забезпечує їх найбільш оптимальне співвідношення, а також враховує зовнішні економічні домінуючі та імперативні і через реалізацію фінансових управлінських рішень дозволяє ефективно впливати на весь відтворювальний процес [5]. Як бачимо, використання цього поняття передбачає особливе формування композиції простору (в нашому випадку фінансового), дозволяє досліджувати цілісність явищ, їх екзогенне середови-

ще та особливості внутрішніх зв'язків. І, що важливо, «архітектура дозволяє гармонійно переходити від дослідження явищ світового та наднаціонального рівня до їх проявів на рівні країни» [4] і, на нашу думку, окремих підприємств як функціональних елементів системи більш складного рівня.

Парадигма фінансової архітектури підприємства, на думку П. А. Стецюка, базується на таких теоретичних передумовах [5, с. 37]:

- управління фінансовими ресурсами як центральна ланка фінансової архітектури являє собою систему, що включає принципи, методи, прийоми та інструменти, призначені для організації руху цього виду економічних ресурсів відповідно до дії об'єктивних економічних законів, вимог законодавчо-нормативних актів та економічних інтересів власників підприємств;
- виступаючи самостійною системою, вона одночасно є складовою частиною системи загального та фінансового менеджменту підприємства;
- управління фінансовими ресурсами підпорядковане реалізації загальної стратегії підприємства, а також його локальним політикам і стратегіям, у тому числі стратегії забезпечення прибутковості. Його цільовою функцією є забезпечення нормального господарського функціонування та перспективного економічного розвитку;
- формування фінансової архітектури підприємства має свою внутрішню логіку, яка зумовлює зміст і послідовність здійснення певних процедур та етапів;
- індикатором якості формування фінансової архітектури підприємства виступає рівень забезпечення фінансовими ресурсами підприємства, адекватний його фінансовому потенціалу, необхідний і достатній за обсягами та часом надходження для задоволення виробничо-інвестиційних потреб.

Надзвичайно важливо розуміти, що базою, конструктивним підґрунтям формування сучасної фінансової архітектури підприємства є визнання саме фінансових ресурсів ключовими елементами, взаємодія яких може призвести як до поліпшення результатів господарської діяльності підприємства (зростання його прибутковості), так і до втрати ринкових позицій, зниження рентабельності і загального згортання діяльності підприємства. Тому фінансова архітектура підприємства повинна опиратися на раціональну систему управління фінансовими ресурсами підприємства з врахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників впливу та бути орієнтованою на довгострокове і прибуткове ринкове функціонування.

Погоджуємось з думкою М. Забедюк [6, с. 275], що до характерних ознак фінансової архітектури можна віднести її цілісність, взаємозалежність елементів системи, ієрархічність, стійкість, гармонійність, чутливість, адаптивність, інтегративність та просторовість. При цьому зазначимо, що всі перераховані

ознаки, окрім просторовості, є властивими також для поняття «механізм» як системи функціонування будь-чого чи сукупності певних процесів, що відбуваються в рамках певної системи. Тоді як їх поєднання з просторовим аспектом дозволяє значно розширити межі дослідження і додати йому нового формату.

Відповідно, впливати на фінансову архітектуру підприємства найбільш доцільно вбачаємо саме за рахунок механізмів, безпосередньо пов'язаних з фінансовими ресурсами. Одним з таких домінуючих механізмів, імплантованих до загальної фінансової архітектури підприємства, повинен бути механізм фінансового забезпечення прибутковості підприємства.

Адже в загальному розумінні фінансове забезпечення виступає складовою загальної системи формування та реалізації головної стратегії діяльності суб'єктів господарювання.

Обсяги та форми фінансового забезпечення, пріоритетність і співвідношення між ними здійснюють свій вплив на загальне прийняття управлінських рішень та їх подальшої реалізації в системі фінансової архітектури підприємства. Тоді як забезпечення прибутковості діяльності підприємства являє собою процес розробки і прийняття рішень за всіма основними аспектами формування, розподілу і використання на

підприємстві прибутку (як фінансового результату діяльності підприємства) з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періодах та значною мірою залежить від ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. І це може ефективно здійснюватись, у тому числі, саме в рамках механізму його фінансового забезпечення, який використовується як елемент управління та регулятор відносин загальної фінансової архітектури підприємства.

Для досягнення системного бачення і отримання бажаних результатів розглянемо сутність і структурні елементи механізму фінансового забезпечення прибутковості підприємств. Поняття розглядаємо як сукупність методів, інструментів та важелів, що забезпечують збалансованість фінансових відносин у сфері формування, розподілу і використання прибутку підприємства під впливом ендогенних та екзогенних факторів з метою максимізації добробуту власників підприємства [7].

При цьому також доцільним є визначення мети, функцій, принципів, об'єкта й інструментарію управління, методів оцінки ефективності механізму фінансового забезпечення прибутковості підприємства (рис. 1 на основі [8; 9, с. 44-48; 10, с. 34]).

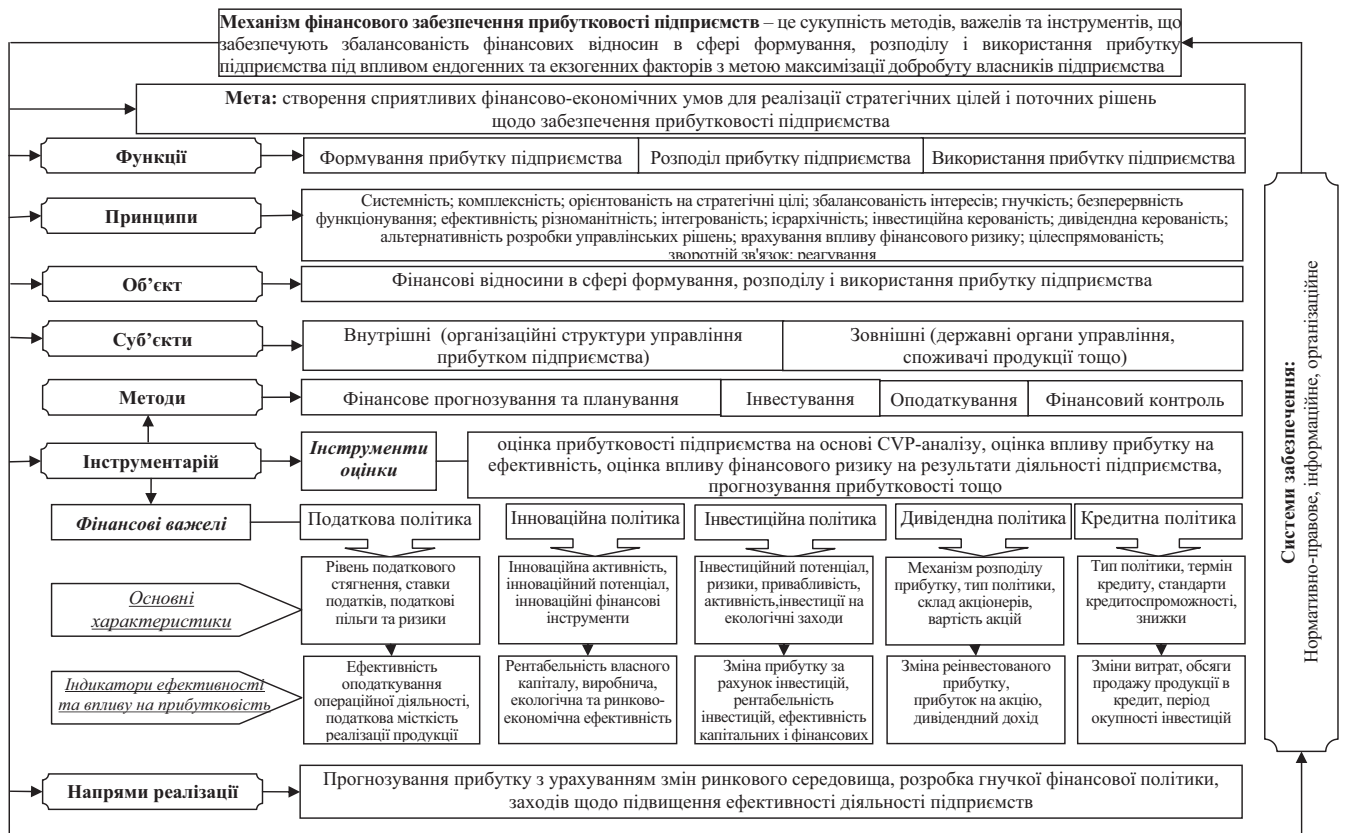

Рис. 1. Механізм забезпечення прибутковості діяльності підприємства

Зрозуміло, що діапазон дії інструментарію механізму фінансового забезпечення прибутковості підприємств регламентований чинною нормативно-правовою базою та перебуває в певному, об'єктивно обмеженому, інформаційно- та організаційнозабезпеченому просторі.

Тоді з позицій комплексного бачення загальної фінансової архітектури підприємства цей механізм піддається дослідженню як:

- процес управління фінансовими ресурсами підприємства;

- інструмент збалансування фінансових відносин;
- складна система, що функціонує в умовах невизначеності й імовірнісної природи параметрів економічного середовища і здатна продукувати отримання синергетичного ефекту як значного нарощення прибутковості підприємства, так і низки позитивних соціальних екстерналій.

Фактично механізм фінансового забезпечення прибутковості конкретного підприємства діє в межах архітекtonіки як загального фінансового простору

на мезо- та макрорівні, так і в площині, що обмежена його безпосередньою сферою функціонування.

Висновки. Таким чином, використання механізму фінансового забезпечення прибутковості підприємства спроможне забезпечити позитивний вплив на його загальну фінансову архітекtonіку шляхом оптимізації обсягів та структури фінансових потоків суб'єкта господарювання при реалізації визначених напрямів щодо забезпечення прибутковості в умовах сучасних трансформаційних змін.

Список використаних джерел

1. Власов В. Г. Иллюстрированный художественный словарь / В. Г. Власов. – СПб. : Икар, 1993. – С. 25.
2. Луцишин З. Сучасна світова фінансова архітекtonіка: тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / З. Луцишин. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2005/5-6/20050506.html>.
3. Глущенко О. В. Фінансова архітекtonіка: теоретико-методологічний аспект / О. В. Глущенко // Наука й економіка : науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2013. – Вип. 4 (32), т. 1. – С. 43–52.
4. Глущенко О. В. Вектори розвитку інституційної архітектури ринку фінансових послуг України [Електронний ресурс] / О. В. Глущенко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 961. – Режим доступу : <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6907/2/Gluschenko%200.V.pdf>.
5. Стецюк П. А. Фінансова архітекtonіка забезпечення конкурентоспроможності підприємства / П. А. Стецюк // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2014. – Вип. 150. – С. 33–40.
6. Мостовенко Н. А. Передумови формування фінансової архітекtonіки / Н. А. Мостовенко, М. С. Забедюк // Економічний форум. – 2014. – № 3. – С. 270–275.
7. Волинчук Ю. В. Механізм фінансового забезпечення прибутковості підприємств: теоретичний аспект // Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19–21 лютого 2015 р. – Кременчук, 2015. – С. 21–23.
8. Волинчук Ю. В. Фінансове забезпечення вищої освіти: методологія та механізми реалізації в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки : монографія / І. М. Вахович, Ю. В. Волинчук. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. – 288 с.
9. Чернодубова Е. Інструменти адаптивного фінансового механізму забезпечення прибутковості підприємств / Е. Чернодубова // Фінанси, банки, інвестиції : науковий вісник. – 2013. – № 3. – С. 44–48.
10. Чорна О. М. Механізм управління прибутком підприємства в Україні / О. М. Чорна, О. О. Мацнева // Фінанси, банки, інвестиції : науковий вісник. – 2012. – № 1. – С. 30–35.

References

1. Vlasov V. Illustrated Dictionary of Art / V. Vlasov. – Saint Petersburg, 1993. – P. 25.
2. Lutsishin Z. The current global financial architectonics: trends and contradictions of development in the context of globalization [Electronic resource] / Z. Lutsishin. – Access mode : <http://soskin.info/ea/2005/5-6/20050506.html>.
3. Gluschenko O. Financial architectonics: theoretical and methodological aspects / O. Gluschenko // Science and Economics. Scientific and theoretical journal of Khmelnytsky Economic University. – 2013. – № 4 (32). – P. 43–52.
4. Gluschenko O. The vectors of institutional architecture financial services market of Ukraine [Electronic resource] / O. Gluschenko. – Access mode : <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6907/2/Gluschenko%200.V.pdf>.
5. Stetsyuk P. The financial architectonic for ensuring the competitiveness of enterprises / P. Stetsyuk // Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture. – 2014. – № 150. – P. 33–40.
6. Mostovenko N. A. Background of formation of financial architectonics / N. Mostovenko, M. Zabedyuk // Economic Forum. – 2014. – № 3. – P. 270–275.
7. Volynchuk Y. The mechanism of financial security enterprise profitability: a theoretical aspect / Y. Volynchuk // The financial support for businesses : III All-Ukrainian Scientific Conference, 19–21 February 2015. – Kremenchuk, 2015. – P. 21–23.
8. Volynchuk Y. Financial Providing of higher education: methodology and mechanisms of implementation in the Conditions of Forming of the Socially Oriented Market Economy : monograph / I. Vahovych, Y. Volynchuk. – Luck, 2010. – 288 p.
9. Chernodubova E. The tools of adaptive financial mechanism for ensuring the profitability of enterprises / E. Chernodubova // Scientific Bulletin: Finance, banks, investment. – 2013. – № 3. – P. 44–48.
10. Chorna A. The mechanism of management of profit in Ukrainian companies / O. Chorna, A. Matsnyeva // Scientific Bulletin: Finance, banks, investment. – 2012. – № 1. – P. 30–35.